עין משפט נר מצוה

לג א מיי' פי"א מהל' נדרים הלכה כ סמג לאוין רמב טוש"ע י"ד סי' רלד סעיף י:
לד ב מיי' שם הלכה כא ופי"ג מהל' נדרים הלכה יג טוש"ע י"ד סימן רלד סעיף סה:
לה ג מיי' פי"ג מהל' נדרים הלכה ט סמג לאוין רמב טוש"ע י"ד סימן רלד סעיף ל:
לו ד מיי' פ"ב מהל' שלוחין הלכה א סמג עשין כב טוש"ע ח"מ סי' קפב סעיף א:

מתני' ‏א‏דרך תלמידי חכמים עד שלא היתה בתו יוצאה מאצלו אומר לה כל נדרים שנדרת בתוך ביתי הרי הן מופרין וכן הבעל עד שלא תכנס לרשותו אומר לה כל נדרים שנדרת עד שלא תכנסי לרשותי הרי הן מופרין שמשתכנס לרשותו אינו יכול להפר: **גמ'** בעי רמי בר חמא בעל מהו שיפר בלא שמיעה ‏1‏ושמע אישה דוקא הוא או ‏ב‏לאו דוקא הוא אמר רבא ת"ש דרך תלמידי חכמים עד שלא יצאת בתו מאצלו אומר לה כל נדרים שנדרת בתוך ביתי הרי הן מופרין והא לא שמע לכי שמע הוא דמיפר א"כ כי לא שמע למה ליה למימר הא קמשמע לן אורחיה דצורבא מרבנן להדורי ת"ש מסיפא וכן הבעל עד שלא תכנס לרשותו אומר לה הכא נמי דאמר לה לכי שמענא ת"ש ‏א‏האומר לאשתו כל נדרים שתדורי עד שאבא ממקום פלוני הרי הן קיימין לא אמר כלום הרי הן מופרין רבי אליעזר אומר ‏ג‏מופר והא לא שמע הכא נמי דאמר לכי שמענא ולמה לי מן השתא לכי שמע ליפר לה קסבר דלמא מטרידנא ההיא שעתא תא שמע ‏ג‏ ‏ג‏האומר לאפוטרופוס כל נדרים שנודרת אשתי מכאן ועד שאבא ממקום פלוני הפר והפר לה יכול יהו מופרין תלמוד לומר ‏2‏אישה יקימנו ואישה יפרנו דברי רבי יאשיה אמר לו רבי יונתן מצינו בכל התורה כולה ‏ד‏שלוחו של אדם כמותו ואפילו רבי יאשיה לא קאמר אלא ‏ה‏משום דגזירת הכתוב הוא אישה יקימנו ואישה יפרנו אבל דכולי עלמא ‏ו‏שלוחו של אדם כמותו והא לא שמיע ליה

הכא

ר"ן

מתני' דרך תלמידי חכמים וכו'. לפי שנערה המאורסה לאחר שנשאת אי אפשר שתהא הפרה לנדריה דרכן של אב ובעל כשהן תלמידי חכמים להפר נדריה קודם שתנשא. ובגמרא מפרש הך הפרה אי קודם שמיעה היא אי לאחר שמיעה: **שאם תכנס לרשותו אינו יכול להפר.** לפי שאין הבעל מיפר בקודמין: **גמ' בעי רמי בר חמא בעל מהו שיפר בלא שמיעה.** כגון שלא שמע ולא ידע כלל אם נדרה אם לאו מהו שיפר לה על הספק: **כל נדרים שנדרת יהו מופרין.** והאי בעל דקבעי רמי בר חמא ל"ש ארוס ולא שנא בעל ולא שנא אב בכולהו מספקא ליה: **ושמע אישה דוקא הוא או לאו דוקא.** אלא אורחא דמילתא נקט: **אמר רבא ת"ש דרך תלמידי חכמים וכו' והא לא שמע.** דמדקתני כל נדרים משמע דלא שמע דאי שמעינהו הוה ליה למימר נדר פלוני ופלוני: **לכי שמע הוא דמיפר.** כשישמע אח"כ נדרים שנדרה חוזר ומיפר אותן: **א"כ כי לא שמע למה ליה למימר.** מה לו להפר על הספק הפרה שאינה מועלת כיון שסופו לחזור ולהפר כשישמע נדריה: **אורחיה דצורבא מרבנן לאהדורי.** דרכו של ת"ח לחזור עליה ולומר לה כל נדרים שנדרת הרי הן מופרים כדי להכניסה בדברים שמתוך כך היא נותנת אל לבה ואומרת נדר פלוני נדרתי והוא מפר. וכי תימא למה לן לאוקי נפשין בהכי לימא הכי דאמר לה לכי שמענא כלומר דקודם שמיעה אומר לה מופר ליכי לכי שמענא ומהני דהכי מתרצא לקמן י"ל לא דמי דלקמן כי מתרצינן הכי ה"מ באומר לאשתו דלכי שמע נמי ברשותיה קיימא ומש"ה מהני אבל הכא דלכי שמע כבר יצאת מרשות אב שהרי נשאת כי אמר לה לכי שמענא מאי הוי הרי בשעת שמיעה אינה ברשותו: **ה"ג וכן הבעל וכו' הא נמי לכי שמע והא קמ"ל דאורחא דצורבא מרבנן להדורי** כך היא הגירסא במקצת ספרים. ולהאי גירסא הוה ליה פירוקא כי ההיא דלעיל. ואיכא נסחי דגרסי הכי לכי שמענא דסבירא להו דנהי דכי היכי דאב לאחר שמיעה לא מצי מיפר הכי נמי בעל לאחר שמיעה לא מצי מיפר שאין הבעל מיפר בקודמין אפי' הכי נהי דגבי אב לא מצינן לתרוצי דאמר לכי שמענא גבי בעל מתרצינן הכי דאמר לה קודם שמיעה לכי שמענא תחול הך הפרה דבשלמא אב לא מצי עביד הכי משום דכנשואין נפקא ליה מרשותיה לגמרי אבל בעל אדרבה כנשואין עיילא ליה לרשותיה ומאי טעמא אמרינן דאין הבעל מיפר בקודמין משום דאסתלק ליה אב אבל הכא כיון דאב הפר אלקו קודם שנשאת ובעל נמי גרפה להפרה דידיה בהדי הפרה ‏ו‏דבעל קודם שנשאת נהי דכי חיילא לה הפרה דבעל אסתלק ליה אב אפילו הכי מיפר ואפשר נמי דלכי שמע משעה שהפר לה הוא דחיילא הפרה דיליה ואיכא לרופלא מעליא דאב בהדי בעל. זה נראה לי לפרש לפי גרסא זו: **ה"ג האומר לאשתו וכו' הרי הן קיימין לא אמר כלום.** כדמפרש טעמא לקמן [עה.] במתני' הרי הן מופרין ר' אליעזר אומר מופר וחכ"א אינו מופר: **והא לא שמע.** לאו מדר"א בלחוד פשטיה אלא אפילו מדרבנן דעד כאן לא פליגי רבנן עליה דר"א אלא משום דאכתי לא חיילי וכדקא מהדרי ליה איהו דכיון דלא באו לכלל הקם אבל הכא לכ"ע מהניא אע"ג דלא שמע אלמא ושמע אישה לאו דווקא: **הכא נמי לכי שמע.** ולאידך נסחי דגרסי לעיל הכא דאמר לכי שמענא גרסי הכא נמי דאמר לכי שמענא. (ולאידך) ופרשו בתוספות דלאו למימרא דהוא אומר סתם מופר ליכי והנדר בטל מאליו כשישמענו אלא דאמר לה בהדיא בטל ליכי לכי שמענא: **ה"ג האומר לאפוטרופוס וכו' מכאן ועד שאבא.** משאלא לדרך עד שאשוב והיינו לישנא דמכאן ולא אמר מיום זה: **ת"ל אישה יקימנו ואישה יפרנו.** דכיון דכתב רחמנא אישה תרי זמני משמע דוקא אישה ולא השליח: **מצינו בכל התורה שלוחו של אדם כמותו.** וכדילפינן בפ' האיש מקדש (קדושין מב.): **והא לא שמע ליה.** כלומר בעל. אלמא לא בעיא שמיעה. וכי תימא לעולם אימא לך דבעי שמיעה ושאני הכא דאיכא שמיעה דאפוטרופוס וכיון דשלוחו של אדם כמותו הוה ליה כאילו שמע בעל תרצו בתוספות בשם הרב רבי יוסף ז"ל דליתא דאם איתא דבעי שמיעה מי איכא מידי דבעל לא מצי מפר ושליח מצי משוי דהא מהאי טעמא גופיה אוקים לה להך ברייתא במסכת נזיר (דף יב:) כר"א דס"ל דאדם מיפר נדרי אשתו קודם שתדור דאי לרבנן היכי לימא רבי יונתן מצינו בכל התורה כולה ששלוחו של אדם כמותו מי איכא מידי דאיהו לא מצי מיפר כיון דאכתי לא נדרה אשתו ושליח מצי משוי הלכך שפיר מוכח דלא בעיא שמיעה דכי שמעיה ‏ז‏אפוטרופוס מאי הוי כיון דבעל לא מצי מיפר דהא לא שמע שליח נמי לא מצי מפר:

הכא

רש"י

מתני' דרך תלמידי חכמים וכו'. מפרש בגמרא: **אם משתכנס לרשותו אינו יכול להפר.** דאין הבעל מיפר בקודמין: **גמ' מהו שיפר בלא שמיעה.** שיאמר כל נדרים שנדרה אשתי יהו מופרים אע"ג שלא שמע בהן. וה"ה נמי באב אי מצי למיפר בלא שמיעה: **ושמע אישה דוקא הוא.** דאינו מיפר אלא אם כן שמע: **והא לא שמע.** והיכי מצי מיפר להו: **לכי שמע הוא דמיפר.** דהא דמיפר להו לא משום דהשתא מיפר בלא שמיעה אלא לכי שמע ליה לנדר לאח"כ ליהוי מופר בהא הפרה שהיפר כל זמן שהיא ברשותו: **א"כ.** דאכתי לא שמע ולא הוו מופרים בהפרה זו למה ליה למימר השתא הא לא מהני ולא מידי: **להדורי.** לחזור ולבדוק אחר כמו אם יש עליה שום נדר דליפר לה שלא תבא לידי מכשול: **ה"ג האומר לאשתו וכו' הרי הן קיימין לא אמר כלום.** דעדיין לא בא הנדר לעולם והיאך יכול לקיימו: **כגון דאמר לה לכי שמענא.** יהו מופרים. ומאחר דהפרה תליא בשמיעה למה ליה למימר השתא לכי שמע מפר לה: **קסבר דלמא מטרידנא ההיא שעתא.** בשעה שישמע הנדר שמא יהא טרוד ולא יפרנו: **אישה יפרנו וגו'.** ולא שליח: **ואפי' ר' יאשיה.** אית ליה דשלוחו של אדם כמותו אי לאו משום דכתיב אישה יפרנו והיכי מצי משוי שליח כל זמן שלא נדרה הא לא שמע לנדרה אלא לאו ושמע לאו דוקא ואהכי מצי משוי שליח:

דאמר

תוספות

מתנ' דרך ת"ח כו' יוצאה מרשותו. קודם שתנשא: וכן הבעל. שהוא ת"ח: שמשתכנס לרשותו. אחר הנישואין אין יכול [להפר], דאינו מפר בקודמי': גמ' בעל מהו שיפר בלא שמיעה. כגון דלא ידע שנדרה ואי' אם נדרת מופר ליכי, וה"ה דבאב נמי ה"מ למיבעי: והא לא שמע. דמדקתני כל נדרים שנדרת: דאורחי' דצורבא מרבנן. דבעל נמי ת"ח הוא: ת"ש מסיפא כו'. כי הך ת"ש דלעיל: הבא נמי דא' לכי שמענא. מופרי' דמועלת ההפרה כשישמע הנדר ותלה ההפרה דמעיקרא, אבל אי א' מופרי' בלא לכי שמענא לא הוי הפרה אף כי ישמע, וכן משמע דלעי' א' לכי שמע כיון דלא א' לכי שמענא דצריך הפרה אחרת כשישמע, ול"ע אמאי לא א' לעי' לכי שמענא: ולמ' לי מהשתא. להפר, ימתין עד שישמע דהא חיילא עד שישמע, [ומתרצינן] דלמא מטרידנא: ת"ש האו' לאשתו כו'. מתני' היא בפרקי': הרי הן קיימי' לא א' כלום. דאין יכול לקיים נדר שלא שמע, דשמא תדור נדר שימחה בה דהוי קיום בטעות: ר"א א' מופר' והא לא שמע. דאכתי לא נדר נדרה וקאמר ר"א דמופר, ומ"מ לא פליגי רבנן אלא משו' דלא באו הנדרי' לכלל הקם, [אבל] בנדרים שעברו מודו דמפר בלא שמע: האו' לאפטרופוס [וכו'] הקם לה לא א' [כלום], דאיהו נמי לא מצי להקים נדר דלעתיד, לא מצי משוי שליח, ת"נ לא גמר [בדעתו] לעשות שליח להקם: אישה יפרנו. ולא שליח: ששלוחו [כמותו. דילפינן לה] מתרומה (קידושין מא:). אלמא לר' יונתן מפר שליח ואע"פ שלא שמע בעל: [ואפילו ר"] יאשי' לא פליג [וכו'], אבל אי לאו קרא שלוחו של אדם כמותו: והא לא שמע. הוא עצמו וקאמר דהוא שויה שליח. ואע"ג שמיעת שליח כשמיעתו, ותירץ בקונטר' דלענין שמיעה אינו נעשה שליח, ורבנו יוסף ע"ה מפ' דבנזיר פ"ב (יב:) מוקי לה הך שמעת' (פלוגתא) כר"א דא' בעל מפר עד שלא נדרה, כיון דאיהו מצי מפר משוי שליח להפר נדריה לעתיד, ותרצינן לעיל דהפרה דר"א אינה חלה עד שישמע ומ"ד דהך הפרה דאפטרופוס חלה מיד קודם שמיעת הבעל, ולכך פריך והא לא שמע בעל ואין הפרה דאפטרופו' חלה דהא א' ר' יונתן (נזיר כט) מידי דאיהו לא מצי עביד שליח לא מצי עביד, דמכח קושי' זו מוקי לה תלמודא בנזיר כר"א:

מסורת הש"ס

א) לקמן עה. נזיר יב:, ב) [וע"' תוספות כתובות עג. ד"ה יחזור], ג) נזיר יב: [ב"מ צו.], ד) [ברכות לד: וש"נ], ה) [עי' תוס' ב"מ צ. ד"ה שליח], ו) [צ"ל דאב], ז) בכ"י: דאם אימא דבעינן כי שמע,

◆

תורה אור השלם

1. וְשָׁמַע אִישָׁהּ בְּיוֹם שָׁמְעוֹ וְהֶחֱרִישׁ לָהּ וְקָמוּ נְדָרֶיהָ וֶאֱסָרֶהָ אֲשֶׁר אָסְרָה עַל נַפְשָׁהּ יָקֻמוּ: במדבר ל ח
2. כָּל נֵדֶר וְכָל שְׁבֻעַת אִסָּר לְעַנֹּת נָפֶשׁ אִישָׁהּ יְקִימֶנּוּ וְאִישָׁהּ יְפֵרֶנּוּ: במדבר ל יד

◆

מוסף רש"י

הרי הן קיימין לא אמר כלום. דנדרים שלא באו לעולם אינו יכול לקיים (לקמן עה.). לאפוטרופוס. היה הולך למדינת הים ומינה אפוטרופא על נכסיו לזון אשתו ובניו (ב"מ צו.).

◆

פירוש הרא"ש

הפרה הוא הלכך אין הפרה שלמפרע מועלת וצריך להפר כשישמע: הרי הן קיימין לא אמר כלום. דקים לן שלא היה בלבו לקיימו שמא תדור דברים שהוא מצטער וכיון עליהם ואינו חפץ בקיומן והוי כמו נדר בטעות: ר"א אומר מופר. דהלא בכל נדרים יכול ליה שיהו מופרים: והא לא שמע. ואפי' רבנן לא פליגי עליה אלא משום שלא באו הנדרים לכלל הקם אבל בנדרים שעברו מודו דמיפר בלא שמיעה: ולמה לי מן השתא. מאחר דאין ההפרה מועלת עד שישמע למה צריך ליתנו לה מתחלה שיהו מופרין כשישמע יפר לה: דלמא מטרידנא. ביום שמיעה ולא יהיה לי פנאי להפר לכך אני מפר מתחלה שתחול ההפרה למפרע: האומר לאפוטרופוס. כגון הקם לה לא אמר כלום שאפי' אם הוא בעצמו הקם לה נדרים העתידה לינדר אין קיימין: ואישה יפרנו. ולא השליח: שלוחו של אדם כמותו. בפ' האיש מקדש (קידושין מא:) יליף לה מקרא: והא לא שמע ליה. ושמיעת האפוטרופוס אינה כשמיעת הבעל ואע"פ שעשאו שליח להפר דבמידי דממילא לא שייך מנוי שליחות ובנזיר מוקים לה כר"א דאמר בעל מיפר עד שלא נדרה וכיון דאיהו מצי מיפר מצי נמי משוי שליח להפר נדרים של עתיד וכבר שנינו לעיל דלרבי אליעזר אין ההפרה מועלת עד ששמע הלכך פריך מי איכא מידי דאיהו לא מצי עביד ושליח מצי עביד דמכח הך פירכא מוקי לה הש"ם בנזיר כר"א: